

Andelko Badurina

CRKVA – VELIČANSTVENI HRAM ILI JEDNOSTAVNI ŠATOR?

Tema za razmišljanje

U ove ljetne dane kad susrećemo nizove ljudi na putu, u putovanju, od kojih neki sa sobom vuku ili nose cijele male kuće ili šatore nameće nam se misao o Crkvi v o j u j u ć o j, odnosno Crkvi n a p u t u, te usporedo s tim o c r k - v i, sabiralištu naroda Božjega. Kakav je oblik najpodobniji za skupljanje „naroda Božjega – na putu” u „vječne stanove”.

Kraj jadranske turističke magistrale u Podgori diže se u kamenjaru betonsko-stakleno zdanje, crkva, koju neki vole prisposodobiti sa šatorom, a to je bila i naka-na graditelja. Na prvi pogled pak izgleda kao parkirana kamp-prikolica.

Šator je bio Gospodnje prebivalište među Izraelom dok je ovaj bio *na putu*. Kad se pak Izrael stalno nastanio u Obećanoj zemlji, sagradio je Bogu hram, no s njegovom gradnjom nije išlo lako. Sam Bog je kočio gradnju.

Jahve je najprije bio prisutan u „gustom oblaku” (Izl 14,19-29; 20,21). Kad su mu Izraelci htjeli žrtvovati, Jahve naređuje Mojsiju: „Načini mi žrtvenik od zemlje” (Izl 20,24). „Ako mi budeš gradio kameni žrtvenik, nemoj ga graditi od klesanog kamena, jer čim na nj spustiš s v o j e d l i j e t o, oskvrnit ćeš ga” (Izl 20,25).

Nešto kasnije, kad je putovanje postalo mirnije i udobnije a narod sigurniji i sretniji, Jahve naređuje Mojsiju: „Neka mi sagrađe S v e t i š t e da mogu b o r a v i t i među njima” (Izl 25,8). A nešto kasnije sam Jahve daje Mojsiju n a c r t P r e b i v a l i š t a – Š a t o r a (Izl 26) koji mora biti od tkanine i drveta, a i žrtvenik u njemu od drveta (Izl 27,1), i to prenosivi, na motkama.

Nakon toga Jahve prestaje sam izrađivati nacрте za bogoštovne prostore i predmete te z o v e ljude za tu zadaću: „Besalela. . . koga napuni duhom Božjim koji mu daje umješnost, razmišljanje i sposobnost za svakakve poslove, da zamišlja nacрте za radove. . .” I dodaje još „Oholiaba i vještinom ga obdari” (Izl 31,1-7; 35,30-35).

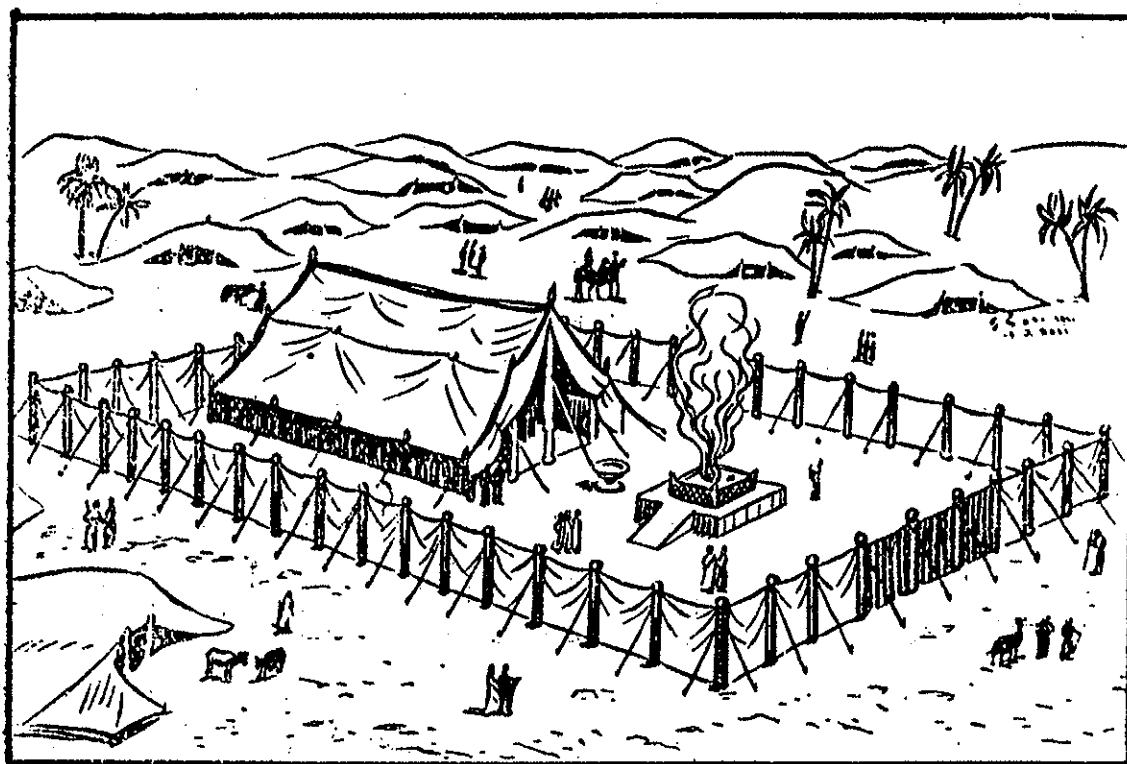
Nakon one nepodopštine sa Zlatnim teletom, Jahve će uz Šator – Prebivalište sagraditi i „Šator sastanka”, i „tko bi se god htio obratiti na Jahvu, pošao bi k šatoru sastanka koji se nalazio izvan tabora (Izl 33,7-11). Dakle, jedan Šator

Jahveu za prebivalište a drugi za ljude koji se njemu obraćaju. Narod i službeno vodstvo imaju jedne želje, a Bog druge, odnosno ne treba mu ništa ljudsko osim osobnog susreta s ljudima.

No Jahve ipak neprestano popušta Izraelu i odstupa od svoga prvog nauma. Zašto popušta? I dokle će?

Već nešto kasnije gradi se i „S v e t i š t e” (Izl 35 i 36), no Jahve ipak boravi u oblaku iznad njega (Izl 40,34).

Bogoštovlje se postupno strogo kodificira (Lev, Br, Pnz) a narod oscilira između Jahvinih odredaba i svojih želja. Grade se sada i posebni „gradovi . . . za stanovanje levitima” (Br 35,1–8) (nešto kao župni dvorovi) i „gradovi-utočišta” (Br 35,9-12). No uza sve ustupke koje Jahve čini ipak im daje do znanja da ne odstupa od svoje želje za duhovnom vezom između njih i kaže im: „Srce svoje obrežite. . .” (Pnz 10,16).

SVETI ŠATOR

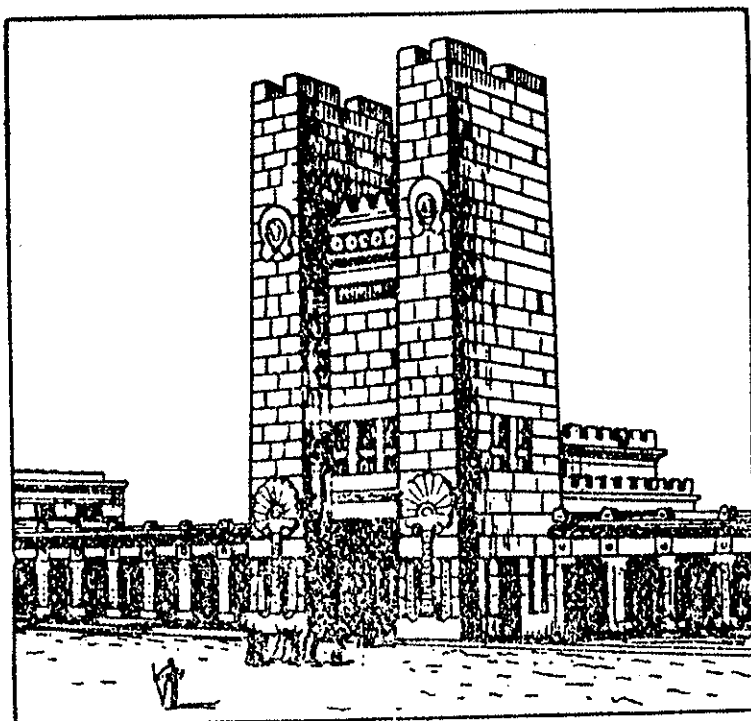
Kad su se Izraelci *nastanili* u Obećanoj zemlji, i šatoru su odredili stalno mjesto u Šilu. Nemiri ipak još traju, Izrael očijuka s poganskim kumirima, pogani njima zarobljuju kovčeg, kovčeg se često seli. Konačno se politički sređuju, dobivaju kralja, a drugi po redu kralj, David konačno prenosi kovčeg na mjesto gdje će trajno boraviti u Jeruzalem.

I „kad se David *nastanio* u svome dvoru i kad mu je Jahve pribavio mir od svih njegovih neprijatelja unaokolo, reče kralj proroku Natanu: „Pogledaj, ja evo stanujem u dvoru od cedrovine a kovčeg Božji stoji pod šatorom. . . Ali još iste noći dođe Natanu ova Jahvina riječ: Idi i reci mome sluzi Davidu: Ovako

govori Jahve: Zar ćeš mi ti sagraditi kuću da u njoj prebivam? Nisam nikad prebivao u kući otkako sam izveo iz Egipta sinove Izraelove pa do današnjega dana nego sam bio lutalac pod šatorom i u prebivalištu. . . . Jesam li ijednu riječ rekao nekome . . . 'Zašto mi ne sagradite kuću od cedrovine?' . . . Podići ću tvoga potomka nakon tebe . . . On će sagraditi dom imenu mojemu, a ja ću utvrditi njegovo prijestolje zauvijek. . .' (2 Sam 7,1-17) (Egzegeti kažu da se to odnosi na Krista).

David razmišlja poput današnjih skorojevića koji od čobana postadoše gazde, kao i on, sazdaše sebi vile, pa će od svog suviška i Bogu komadić dvora napraviti, ali više zato da na njemu zapišu svoje ime. Grade ga više sebi na slavu negoli Bogu.

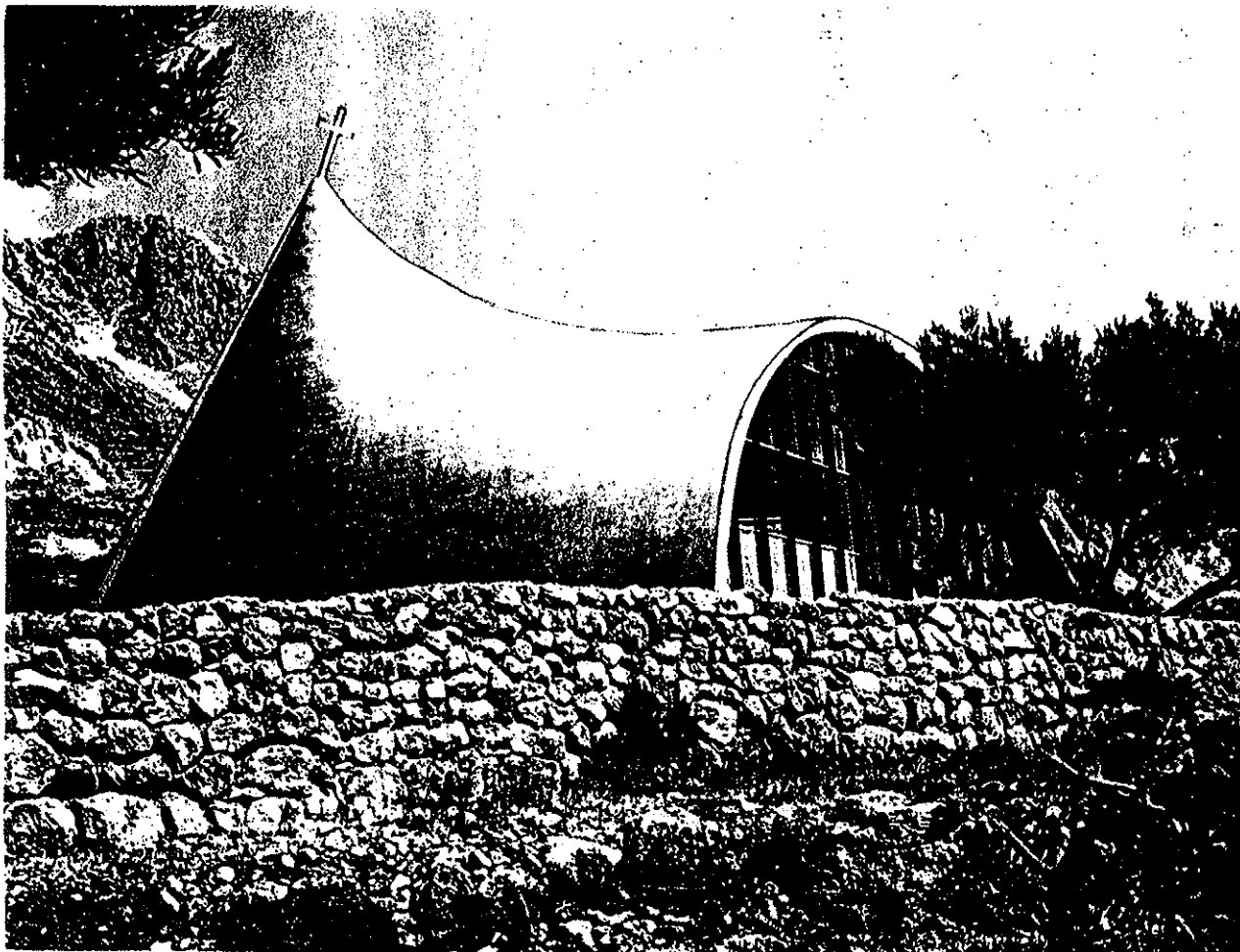
David sin i nasljednik Salomon, kad mu je „Jahve dao mir posvuda unao-kolo” (1 Kr 5,18), namjerava „sagraditi Dom imenu Jahve, Boga svoga kako je Jahve rekao ocu Davidu”. I počinje gradnje. Brižno se i dugo planira, nabavlja građevni materijal, traže se posebni majstori i graditelji,” . . . i tako Salomon sazida hram i dovrši ga” (1 Kr 6,14). (Kad bi se bar danas tako brižno planirala gradnja crkava i birali graditelji?).

SALOMONOV
HRAM

I Davidu i Salomonu hram je bio potreban više radi njihove vlastite slave nego slave Božje. Ta veličanstvena građevina trebala je biti simbol njihove gospodarske i političke moći. Jahve je učinio još jedan ustupak i dozvolio Salomonu da mu sagradi hram, ali uz uvjet: „Ako budeš hodio prema naredbama mojim . . . prebivat ću među sinovima Izraelovim. . .' (1 Kr 6,12).

Hram je međutim, kako znamo, razoren 587. godine prije Krista (Jr 52,12). Nakon 50-tak godina ponovno se gradi novi hram (Ezr 3,8; 5,16; 6,15), da bi i taj hram bio razoren 70. godine poslije Krista, a ruše ga Rimljani onoga istog dana

PODGORA — betonski šator uz neklesanu zidinu.

10. mjeseca Loosa na koji je Nabuzardan razorio Salomonov hram. Od tada pa do danas hram se nije obnovio.

Krist je u razgovoru sa Samarijankom rekao „. . . dolazi čas kad se nećete klanjati Ocu ni na ovoj gori ni u Jeruzalemu . . . Dolazi čas — i već je tu — kad će se pravi klanjaoci klanjati Ocu u duhu i istini, jer Otac takve klanjaoce želi” (Iv 4,19–25).

Pavao pak piše Korinćanima da je čovjek h r a m Božji (1 Kor 3,16).

Prvi kršćani nisu imali hramova nego su se sastajali u malim skupinama, na skrovitim mjestima. Sa slobodom Crkve počinju se graditi monumentalni hramovi, *bazilike*, koje većim dijelom ruše barbari, i mnoge su od njih ostale monumentalne ruševine do danas.

Svaki novi gospodarski, društveni i politički procvat Crkve rezultira monumentalnim građevinama, koje su više slika moći graditelja negoli slave Božje. Predmet je to koji je i danas vrijedan razmišljanja.

Da li graditi monumentalne hramove, koji Bogu ne trebaju, a ljudima su neudobni i nepogodni, ili jednostavna „mjestastanaka”? (Možda su neokatekumeni u tom pogledu na pravom putu).

Ako pogledamo suvremenu sakralnu arhitekturu kod nas, naići ćemo na brojne nesporedbe i zabune. Npr. ona već spomenuta betonsko-staklena građevina na kamenjaru u Podgori koju volimo nazivati šatorom. Šator od betona? Šator je privremena nastamba. Privremena pak nastamba dalmatinskih pastira i težaka nije nikada bio šator, nego *bunja*, — neklesani kamen u suhozidu (usp. Izl 20,25). (Taj pak betonski šator nije nimalo udoban, ljeti u njemu mora biti vruće, a zimi hladno. . .)

MEDUGORJE — Gdje je crkva?

S druge pak strane najmasovnije okupljanje kršćana u našim stranama u posljednje vrijeme zbiva se na golom kamenjaru, pored monumentalne crkve u Međugorju koja je i sama arhitektonski nesporedba. Tek vanjskom prisilom središte zbivanja preseljava se u tu crkvu u koju stane tek izabrana elita, dok većina ljudi još uvijek stoji vani, na otvorenom, u kamenjaru.

Da li graditi monumentalno-raskošne hramove ili jednostavna, ali udobna, mjesta sastanka? U vrijeme ovogodišnjih ljetnih žega i čestih seljakanja, to je pitanje kopkalo pisca ovih redaka. Odgovor prepuštamo čitaocima. Ali tek nakon trijeznog razmišljanja.